

OBSAH:

- **Dôchodkové poistenie**
 - Nárok na dôchodok a zmluva medzi Slovenskou republikou a Austráliou o sociálnom zabezpečení
- **Výber poistného**
 - Garančné poistenie od 1. januára 2012
 - Zmeny v druhom pilieri starobného dôchodkového sporenia od 1. apríla 2012
 - Ako je to s premlčaním pohľadávok?
- **Poistenie v nezamestnanosti**
 - Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti a dávka v nezamestnanosti
- **Úrazové poistenie**
 - Náhrada nákladov spojených s liečením a limit spoluúčasti
- **Lekárska posudková činnosť**
 - Nielen drogy môžu byť nebezpečné: Patologické hráčstvo a jeho posudkové aspekty
- **Poradňa**
 - Nárok na dávku v nezamestnanosti po skončení pracovného pomeru na dobu určitú
 - Nepretržitá doba poistenia v nezamestnanosti z pohľadu nároku na dávku v nezamestnanosti
- **Iné**
 - Analytické výpočty riadneho starobného dôchodku s parametrami platnými pre rok 2012 v Českej republike

Nárok na dôchodok a zmluva medzi Slovenskou republikou a Austráliou o sociálnom zabezpečení

Od 1. januára 2012 nadobudla platnosť Zmluva medzi Slovenskou republikou a Austráliou o sociálnom zabezpečení (ďalej len „zmluva“) a Vykonávacia dohoda na

vykonávanie Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Austráliou o sociálnom zabezpečení (ďalej len „vykonávacia dohoda“). Zmluva aj vykonávacia dohoda sú uverejnené v prílohe k oznámeniu Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 459/2011 Z. z. o uzavretí Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Austráliou o sociálnom zabezpečení a Vykonávacej dohody na vykonávanie Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Austráliou o sociálnom zabezpečení.

Zmluva je významným právnym dokumentom, ktorý posilňuje ochranu práv migrujúcich osôb, ktoré pracovali alebo budú pracovať v oboch zmluvných štátoch a získali alebo získajú tu obdobia poistenia. Zmluva zaistí nárok na dôchodok aj osobám, ktoré v minulosti odišli zo Slovenskej republiky (Československa) do Austrálie a z dôvodu, že podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nezískali potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia na nárok na dôchodok im doposiaľ nárok na dôchodok nevznikol. **Zmluva umožní, aby na nárok na dôchodok boli zohľadnené obdobia poistenia v Slovenskej republike aj v Austrálii.**

Podľa zmluvy nárok na dôchodok z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky vznikne a dôchodok sa prizná najskôr od 1. januára 2012. Na účely vzniku nároku na dôchodok sa prihliadne aj na skutočnosť (napríklad úmrtie rodiča, invalidita), ktorá nastala pred 1. januárom 2012.

Príklad: *Osoba získala potrebné obdobie poistenia na nárok na invalidný dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, avšak invalidnou sa stala pred 1. januárom 2012. Takejto osobe podľa zmluvy vznikne nárok na invalidný dôchodok z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky, invalidný dôchodok jej však bude možné priznať najskôr od 1. januára 2012.*

Vecný rozsah zmluvy

Z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky možno podľa zmluvy poskytnúť:

- starobný dôchodok,
- predčasný starobný dôchodok,
- invalidný dôchodok, s výnimkou invalidného dôchodku osoby, ktorej invalidita vznikla v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom alebo počas doktorandského štúdia,
- vdovský dôchodok,
- vdovecký dôchodok,
- sirotsky dôchodok.

*Z dôchodkového zabezpečenia Austrálie možno podľa zmluvy poskytnúť **len starobný dôchodok.***

Osobný rozsah zmluvy

Nárok na dôchodok podľa zmluvy vzniká každej osobe (ďalej len „oprávnená osoba“), ktorá

- a) *podlieha alebo podliehala právnym predpisom Slovenskej republiky alebo*
- b) *má alebo mala bydlisko na území Austrálie alebo*

c) *odvodzuje svoje práva od oprávnenej osoby*. Na účely právnych predpisov Slovenskej republiky ide o vdovu, vdovca a sirotu („pozostalá osoba“) a na účely právnych predpisov Austrálie ide o partnera oprávnenej osoby podľa právnych predpisov Austrálie. Podľa právnych predpisov Austrálie je osoba považovaná za partnera oprávnenej osoby, ak s oprávnenou osobou žije spolu a sú v registrovanom partnerstve alebo sú zosobášení alebo žijú spolu ako partneri (rovnakého alebo opačného pohlavia).

Zmluva nevyžaduje na vznik nároku na niektorú z dôchodkových dávok štátne občianstvo. V praxi to znamená, že nárok na dôchodkovú dávku podľa zmluvy vznikne uvedeným oprávneným osobám alebo pozostalým osobám bez ohľadu na ich štátne občianstvo.

Zásada rovnakého zaobchádzania, rovnosti územia a vzájomnej výplaty

Osoby, na ktoré sa zmluva vzťahuje, majú rovnaké práva a povinnosti ako občania Slovenskej republiky, a naopak. Skutočnosť, že oprávnená osoba alebo pozostalá osoba má bydlisko na území Austrálie, nemôže byť dôvodom na zníženie, zmenu alebo odňatie dôchodku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky alebo na zastavenie jeho výplaty.

Slovenská republika, ako aj Austrália vypláca dôchodky vo voľne zameniteľnej mene. Sociálna poisťovňa vypláca do Austrálie dôchodok buď na účet v banke alebo na adresu bydliska, a to pozadu v trojmesačných lehotách *po predchádzajúcom potvrdení o žití dôchodcu*.

Dôchodkové dávky podľa právnych predpisov Slovenskej republiky

Ak osobe vznikne nárok na dôchodok z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky aj bez prihladenia na obdobie pobytu v Austrálii v produktívnom veku, zohľadní sa iba obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Suma dôchodku sa určí len za obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

Ak na základe obdobia poistenia získaného podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nárok na dôchodok nevznikne, v súlade so zmluvou sa zohľadní aj obdobie pobytu v Austrálii v produktívnom veku (obdobím pobytu v Austrálii v produktívnom veku je obdobie pobytu definované právnymi predpismi Austrálie).

Na účely vzniku nároku na dôchodok z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky sa zohľadní obdobie pobytu v Austrálii v produktívnom veku

- *v rozsahu potvrdenom Ministerstvom sociálnych služieb Austrálie, Medzinárodný odbor a*
- *v časti, v ktorej sa neprekrýva s obdobím poistenia získaným podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.*

Ak nárok na dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky vznikne len s prihladením na obdobia pobytu v Austrálii v produktívnom veku, suma dôchodku sa určí nasledovne:

- a) vypočíta sa **teoretická suma dôchodku** – ide o sumu, ktorá by patrila, ak by sa obdobia poistenia získané podľa právnych predpisov oboch zmluvných štátov získali iba podľa právnych predpisov Slovenskej republiky,

b) vypočíta sa **čiastková (pomerná) suma dôchodku** – ide o časť teoretickej sumy dôchodku, ktorá zodpovedá pomeru medzi dĺžkou obdobia poistenia zhodnoteného podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a celkovým obdobiam poistenia získaným podľa právnych predpisov oboch zmluvných štátov.

Príklad: Osoba odpracovala v Slovenskej republike 10 rokov a 20 rokov získala v Austrálii. Obdobia poistenia získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nepostačujú na vznik nároku na starobný dôchodok v Slovenskej republike, preto sa podľa zmluvy prihliadne aj na obdobia poistenia, ktoré sú započítateľné na nárok na dôchodok podľa právnych predpisov Austrálie. Suma slovenského starobného dôchodku sa podľa zmluvy určí tak, že sa najprv vypočíta teoretická suma dôchodku (t. j. suma, ktorá by patrila, ak by všetky obdobia poistenia boli získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky), ktorá sa potom upraví podľa pomeru dĺžky obdobia poistenia získaného podľa právnych predpisov Slovenskej republiky k celkovému obdobiu poistenia získanému v oboch zmluvných štátoch (10/30). Konečná suma slovenského starobného dôchodku tak zodpovedá obdobiu poistenia získanému v Slovenskej republike (10 rokov).

Dôchodkové dávky podľa právnych predpisov Austrálie

Nárok na austrálsky starobný dôchodok má osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a žila v Austrálii viac ako 10 rokov alebo obdobie, kedy žila v Austrálii a obdobie, kedy prispievala do systému dôchodkového poistenia Slovenskej republiky je spolu viac ako 10 rokov.

Postupné zvyšovanie dôchodkového veku na nárok na starobný dôchodok popisuje nasledovná tabuľka:

Dátum narodenia	U žien je minimálny vek pre nárok na starobný dôchodok vo veku	U mužov je minimálny vek pre nárok na starobný dôchodok vo veku
1. január 1940 až 30. jún 1941	62	65
1. júl 1941 až 31. december 1942	62 1/2	65
1. január 1943 až 30. jún 1944	63	65
1. júl 1944 až 31. december 1944	63 1/2	65
1. január 1946 až 30. jún 1947	64	65
1. júl 1947 až 31. december 1948	64 1/2	65
1. január 1949 až 30. jún 1952	65	65
1. júl 1952 až 31. december 1953	65 1/2	65 1/2
1. január 1954 až 30. jún 1955	66	66
1. júl 1955 až 31. december 1956	66 1/2	66 1/2
od 1. januára 1957	67	67

Ak osoba nezíska potrebné obdobie pobytu v Austrálii (10 rokov), na vznik nároku na austrálsky starobný dôchodok sa prihliadne na obdobie poistenia získané podľa právnych

predpisov Slovenskej republiky, avšak iba vtedy, ak žiadateľ býval na území Austrálie minimálne 12 mesiacov, z toho najmenej 6 mesiacov nepretržite.

Príklad: *Osoba, ktorá pracovala do roku 1999 na území Slovenskej republiky sa v roku 2000 presťahovala do Austrálie, kde bývala 7 rokov. V roku 2008 sa vrátila do Slovenskej republiky, kde pracuje doteraz. Podľa právnych predpisov Slovenskej republiky získala spolu 27 rokov obdobia poistenia. Po dovŕšení 65 rokov veku chce požiadať o austrálsky starobný dôchodok. Nárok na starobný dôchodok z Austrálie však tejto osobe vznikne len vďaka zmluve, nakoľko na nárok na austrálsky starobný dôchodok inštitúcia sociálneho poistenia Austrálie prihladne k 27 rokom obdobia poistenia, ktoré osoba získala podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Austrálsky starobný dôchodok bude osobe potom priznaný a vyplácaný do Slovenskej republiky.*

Podávanie žiadostí a písomností

Na účely vykonávania zmluvy boli určené kontaktné miesta, ktorými sú:

- a) Sociálna poisťovňa (Ul. 29. augusta 8 a 10, 813 63 Bratislava) a
- b) Ministerstvo sociálnych služieb Austrálie, Medzinárodný odbor (GPO Box 273, Hobart 7001, Tasmania, Austrália).

Žiadosť o priznanie starobného dôchodku podľa právnych predpisov Slovenskej republiky podaná po dni nadobudnutia platnosti zmluvy sa považuje aj za žiadosť o priznanie starobného dôchodku podľa právnych predpisov Austrálie, ak žiadateľ

- a) výslovne požaduje, aby sa za takú považovala, alebo
- b) v žiadosti uvedie obdobia pobytu v Austrálii v produktívnom veku

a za podmienky, že žiadosť o starobný dôchodok dostane Ministerstvo sociálnych služieb Austrálie do uplynutia dvanástich mesiacov od podania žiadosti o starobný dôchodok Sociálnej poisťovni.

Žiadosť o austrálsky starobný dôchodok je možné podať až 13 týždňov pred dosiahnutím austrálskeho dôchodkového veku.

Ak žiadateľ o dôchodok z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky požiada aj o starobný dôchodok z dôchodkového systému Austrálie, žiadateľ vyplní

- a) tlačivo AUS140SK.1201 „Žiadosť o austrálsky starobný dôchodok“, ktoré je uverejnené aj na internetovej stránke Sociálnej poisťovni na http://www.socpoist.sk/1659-ext_dok/49818c a
- b) tlačivo Mod(iA)SK.1201 „Príjmy a majetok“, ktoré je uverejnené aj na internetovej stránke Sociálnej poisťovni na http://www.socpoist.sk/ext_dok-prijmy-a-majetok---mod--ia-/49820c.

Osobné údaje žiadateľa o dôchodok uvedené v žiadostiach overí príslušný zamestnanec pobočky Sociálnej poisťovne, príslušnej podľa miesta žiadateľovho bydliska, na základe dokladov predložených na spísanie žiadosti a zároveň odtlačkom úradnej pečiatky potvrdí, že osobné údaje boli doložené dokladmi.

Ak chce osoba požiadať len o starobný dôchodok z dôchodkového zabezpečenia Austrálie, vyplní tlačivá „Žiadosť o austrálsky starobný dôchodok“ a „Príjmy a majetok“ a buď ich zašle spolu so všetkými podpornými dokladmi priamo na Centrelink International

Services (PO Box 7809, Canberra BC ACT 2610, Australia) alebo ich predloží na pobočke Sociálnej poisťovne, príslušnej podľa miesta svojho bydliska.

Žiadosti, vyhlásenia alebo opravné prostriedky týkajúce sa dôchodkových dávok splatných podľa zmluvy alebo podľa právnych predpisov Slovenskej republiky alebo Austrálie je možné podať Sociálnej poisťovni alebo Ministerstvu sociálnych služieb Austrálie. Dátum podania žiadosti, vyhlásenia alebo opravného prostriedku Sociálnej poisťovni sa považuje za dátum podania dokumentu Ministerstvu sociálnych služieb Austrálie. Ak osoba predloží žiadosti, vyhlásenia alebo opravné prostriedky Sociálnej poisťovni, tá ich bezodkladne zašle Ministerstvu sociálnych služieb Austrálie, spolu s údajom o dátume ich predloženia. Tento postup platí aj naopak.

Mgr. Lucia Vörösová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor metodického riadenia a opravných prostriedkov

Garančné poistenie od 1. januára 2012

Podľa § 18 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) **povinne garančne poistený je zamestnávateľ, ktorý je**

- právnická osoba alebo fyzická osoba, ku ktorej je fyzická osoba v pracovnom pomere,
- družstvo, ku ktorému je člen družstva v pracovnom vzťahu,
- právnická osoba alebo fyzická osoba, pre ktorú zamestnanec vykonáva prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

Povinne garančne poistený nie je zamestnávateľ uvedený v § 18 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ktorý je zastupiteľský úrad cudzieho štátu, a zamestnávateľ, na ktorého nemôže byť vyhlásený konkurz podľa § 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“). Okruh subjektov, na ktoré nemôže byť vyhlásený konkurz, je vymedzený zákonom o konkurze a reštrukturalizácii.

Podľa § 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii v znení účinnom do 31. decembra 2011, subjektom, na ktorý nemohol byť vyhlásený konkurz, bol:

- štát,
- štátna rozpočtová organizácia,
- štátna príspevková organizácia,
- štátny fond,

- obec,
- vyšší územný celok,
- iná osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát,
- Národná banka Slovenska,
- Fond ochrany vkladov,
- Garančný fond investícií.

To znamená, že **tieto vymenované subjekty neboli do 31. decembra 2011 garančne poistené a neboli povinné platiť poistné na garančné poistenie.**

Dňa 1. januára 2012 nadobudol účinnosť zákon č. 348/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o konkurze a reštrukturalizácii.

Táto novela rozšírila okruh subjektov, na ktoré sa zákon o konkurze a reštrukturalizácii nevzťahuje, a to **o rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti obce a vyššieho územného celku.**

Pre zamestnávateľa, ktorý je rozpočtová organizácia a príspevková organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti obce a vyššieho územného celku, z toho vyplýva, že od 1. januára 2012 nie je garančne poistený a neplatí poistné na garančné poistenie.

**Ing. Eva Hamranová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor výberu poistného**

Zmeny v druhom pilieri starobného dôchodkového sporenia od 1. apríla 2012

Jednou z najdôležitejších zmien vyplývajúcich z novely zákona o starobnom dôchodkovom sporení, ktorá nadobúda účinnosť od 1. apríla 2012, je zavedenie tzv. povinnej, resp. automatickej účasti na starobnom dôchodkovom sporení s možnosťou výstupu na základe písomného prejavu vôle sporiteľ'a nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení.

Zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení uzatvára fyzická osoba narodená po 31. decembri 1970, ktorej po 31. marci 2012 vzniklo prvé dôchodkové poistenie ako zamestnancovi, povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe alebo dobrovoľne dôchodkovo poistenej osobe podľa osobitného predpisu, fyzickej osobe riadne sa starajúcej o dieťa do šiestich rokov jeho veku alebo o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom po dovŕšení šiestich rokov jeho veku podľa osobitného predpisu, fyzickej osobe poberajúcej peňažný príspevok na opatrovanie alebo ako fyzickej osobe vykonávajúcej osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím podľa osobitného

predpisu. Zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení uzatvára aj fyzická osoba, ktorá pred 1. januárom 2005 bola dôchodkovo poistená podľa osobitného predpisu, v období od 1. januára 2005 do 30. júna 2006 bola zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie alebo sa sústavne pripravovala na povolanie štúdiom na strednej škole alebo na vysokej škole po dovŕšení 16 rokov veku a počas zaradenia v evidencii nezamestnaných alebo sústavnej prípravy a po ich skončení až do 31. marca 2012 nebola dôchodkovo poistená ako zamestnanec, povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba alebo dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba podľa osobitného predpisu, ak jej po 31. marci 2012 vzniklo prvé dôchodkové poistenie podľa prvej vety.

Z novely zákona o starobnom dôchodkovom sporení vyplýva Sociálnej poisťovni povinnosť v lehote do 60 dní od vzniku prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení sporiteľa písomne informovať o jeho právach a povinnostiach počas 730 dní od vzniku tejto účasti. Novela uvedené práva a povinnosti sporiteľa nešpecifikuje, ide však najmä o

- právo sporiteľa v lehote do 180 dní odo dňa vzniku jeho prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení uzatvoriť zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení s niektorou z dôchodkových správcofských spoločností,
- právo sporiteľa v lehote 730 dní od vzniku jeho prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení doručiť Sociálnej poisťovni písomné oznámenie s úradne osvedčeným podpisom, alebo oznámenie podpísané pred zamestnancom Sociálnej poisťovne, ktorého obsahom je prejav vôle nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení,
- povinnosť Sociálnej poisťovne informovať sporiteľa o skutočnosti, že ak v uvedenej lehote neuzatvorí zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení, ani neprejaví vôľu nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení, Sociálna poisťovňa mu určí dôchodkovú správcofskú spoločnosť.

Sporiteľovi, ktorý v lehote do 730 dní od vzniku prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení doručí ktorejkoľvek pobočke Sociálnej poisťovne písomné oznámenie s úradne osvedčeným podpisom, alebo oznámenie podpísané pred zamestnancom Sociálnej poisťovne, ktorého obsahom je prejav vôle nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení, zaniká právne postavenie sporiteľa v deň, v ktorom bolo doručené Sociálnej poisťovni, a to späť odo dňa vzniku jeho prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení. Takýto prejav vôle nemožno vziať späť. Oprávnenie prejavíť vôľu nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení majú sporitelia, ktorým prvá účasť na starobnom dôchodkovom sporení vznikne po 31. marci 2012.

Ak sporiteľ v lehote do 180 dní odo dňa vzniku jeho prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení (t. j. od prvého dôchodkového poistenia vzniknutého po 31. marci 2012) neuzatvorí zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení, ani nedoručí Sociálnej poisťovni oznámenie podľa predchádzajúceho odseku, je Sociálna poisťovňa povinná sporiteľovi určiť dôchodkovú správcofskú spoločnosť. Sociálna poisťovňa určuje sporiteľom dôchodkové správcofské spoločnosti postupne, podľa zoznamu dôchodkových správcofských spoločností zoradených v abecednom poradí. Sporiteľ, ktorému Sociálna poisťovňa určí dôchodkovú správcofskú spoločnosť, bude zo zákona sporiteľom v zmiešanom dôchodkovom fonde.

Sporiteľ môže aj po určení dôchodkovej správcofskej spoločnosti zákonom predpísaným spôsobom prejavíť vôľu nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení. Sociálna poisťovňa je povinná v lehote do ôsmich dní od určenia dôchodkovej správcofskej spoločnosti zaslať sporiteľovi do vlastných rúk oznámenie o určení dôchodkovej správcofskej spoločnosti. Súčasťou oznámenia je názov dôchodkovej správcofskej spoločnosti, ktorá mu bola určená a poučenie o oprávnení pred uplynutím 730 dní od vzniku jeho prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení prejavíť vôľu nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení.

Podľa novely zákona o starobnom dôchodkovom sporení prvá účasť na starobnom dôchodkovom sporení vzniká fyzickej osobe, ktorá uzatvorila zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení alebo ktorej Sociálna poisťovňa určila dôchodkovú správcofskú

spoločnosť spätne, odo dňa prvého dôchodkového poistenia podľa osobitného predpisu vzniknutého po 31. marci 2012.

V súlade s prechodnými ustanoveniami novely zákona o starobnom dôchodkovom sporení ak fyzickej osobe dôchodkové poistenie podľa osobitného predpisu vzniklo pred 1. aprílom 2012 a netrvalo nepretržite najmenej 150 dní, nepovažuje sa za prvé dôchodkové poistenie podľa zákona účinného od 1. apríla 2012 za predpokladu, že sa táto fyzická osoba v lehote do šiestich mesiacov od jeho vzniku nerozhodla byť zúčastnená na starobnom dôchodkovom sporení podľa zákona účinného do 31. marca 2012. Ak fyzickej osobe vzniklo dôchodkové poistenie podľa osobitného predpisu pred 1. aprílom 2012 a trvá aj po tomto dátume, a neuplynula šesťmesačná lehota na rozhodnutie byť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení, táto šesťmesačná lehota plynie aj po 31. marci 2012. Na zápis zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení uzatvorenej týmto sporiteľom do registra zmlúv o starobnom dôchodkovom sporení a na právne účinky tohto zápisu sa vzťahuje právna úprava účinná do 31. marca 2012.

Novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení zachováva inštitút vydávania akceptačného listu ako nevyhnutnej podmienky na prestup sporiteľa z dôchodkovej správcovskej spoločnosti do inej dôchodkovej správcovskej spoločnosti, ale menia sa podmienky, za ktorých je jeho vydanie (ne)spoplatnené. Poplatok v sume 16 EUR je sporiteľ povinný zaplatiť Sociálnej poisťovni len v prípade, ak ku dňu vydania akceptačného listu uplynuli viac ako dva roky odo dňa vzniku prvého dôchodkového poistenia podľa osobitného predpisu a ak odo dňa posledného prestupu do dôchodkovej správcovskej spoločnosti, z ktorej sporiteľ prestupuje, neuplynul najmenej jeden rok. V ostatných prípadoch je vydanie akceptačného listu bezodplatné.

Príslušnosť pobočky ani ostatné podmienky na vydanie akceptačného listu sa v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou nezmenili. Akceptačný list vydá bez zbytočného odkladu pobočka Sociálnej poisťovne príslušná podľa miesta pobytu sporiteľa, ktorý má záujem prestúpiť do inej dôchodkovej správcovskej spoločnosti a ktorý osobne požiadava o jeho vydanie.

Mgr. Zuzana Hudíková,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
oddelenie metodiky starobného dôchodkového sporenia

Ako je to s premlčaním pohľadávok?

Sociálna poisťovňa pravidelne zverejňuje na svojej webovej stránke dlžníkov, ktorí včas a v riadnej výške neuhradili poistné na sociálne poistenie. Aj vďaka tomu sa zvýšil počet otázok klientov, ktorí sa domnievajú, že „staré dlhy“, ktoré im vznikli pred

desiatimi rokmi, nie sú povinní uhradiť s odôvodnením, že „sú automaticky premlčané“. Nie je to tak. Viac už v nasledujúcich riadkoch.

Premľaním sa rozumie kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého nárok, resp. vymáhateľnosť tohto nároku, možno odvrátiť námietkou premlčania. Premľanie je teda uplynutie času ustanoveného v zákone na vykonanie práva, ktorý uplynul bez toho, že by bolo právo vykonané. **Vznesenie námietky premlčania zo strany povinného subjektu má za následok zánik nároku patriaceho k obsahu práva, t. j. zánik jeho vymáhateľnosti**, v dôsledku čoho premlčané právo nemožno oprávnenému priznať. Premľaním právo oprávneného subjektu nezaniká, len sa oslabuje, a to v zložke, ktorá predstavuje nárok. Oslabenie pôvodného práva, vzniknuté premlčaním, spočíva v skutočnosti, že dlžník môže po uplynutí premlčacej lehoty privodiť zánik vynútitel'nosti tohto subjektívneho práva (nároku) tým, že sa s úspechom dovolá premlčania pred príslušným orgánom. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že vznesením námietky premlčania síce nárok oprávneného subjektu zaniká, ale subjektívne právo trvá ďalej vo forme naturálneho záväzku (obligácie), čo znamená, že jeho uplatniteľnosť je obmedzená na dobrovoľné splnenie zo strany povinného subjektu. Ak povinný premlčané právo splní, hoci o premlčaní nevedel, nemôže plnenie považovať za bezdôvodné obohatenie zo strany oprávneného subjektu a požadovať ho z tohto titulu späť.

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), ktorý upravuje právne vzťahy v oblasti sociálneho poistenia, vymedzuje inštitút premlčania v § 147. Z ustanovenia § 147 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vyplýva, že **právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti**, ak tento zákon neustanovuje inak.

Právo Sociálnej poisťovne predpísať poistné na sociálne poistenie je založené na povinnosti povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo zamestnávateľa platiť poistné na sociálne poistenie. Uvedená povinnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby a zamestnávateľa vyplýva priamo zo zákona o sociálnom poistení. Sociálna poisťovňa o existencii svojho práva predpísať poistné voči konkrétnemu povinnému subjektu, ktorý neplní svoju zákonnú povinnosť, musí mať vedomosť. K naplneniu tohto zámeru slúžia ustanovenia o oznamovacej povinnosti povinného subjektu upravené v § 228 ods. 1 a § 231 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení.

Ak povinnosť ustanovená v § 228 ods. 1 a § 231 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení nebola splnená, **právo predpísať poistné sa** v súlade s § 147 ods. 2 citovaného zákona **nepremľčiava**.

Ustanovenie § 228 ods. 1 zákona o sociálnom poistení ukladá samostatne zárobkovo činnej osobe povinnosť prihlásiť sa na nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie najneskôr do ôsmich dní od vzniku týchto poistení a odhlásiť sa z týchto poistení do ôsmich dní od ich zániku. Ustanovenie § 231 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení upravuje oznamovaciu povinnosť zamestnávateľa, ktorý je v súlade s uvedeným ustanovením povinný prihlásiť do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia fyzickú osobu považovanú na účely sociálneho poistenia za zamestnanca.

Splnením oznamovacej povinnosti treba rozumieť plnenie povinností v rozsahu celého ustanovenia zákona o sociálnom poistení, vrátane spôsobu a lehoty na splnenie oznamovacej povinnosti. Z uvedeného vyplýva, že ak bola oznamovacia povinnosť síce „splnená“, t. j. povinný subjekt podal prihlášku, resp. odhlášku zo sociálneho poistenia za seba alebo svojho zamestnanca, ale túto prihlášku, resp. odhlášku podal čo len jeden deň oneskorene, nemôžeme považovať oznamovaciu povinnosť za splnenú v súlade § 228 ods. 1 a § 231 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení. V danom prípade bol naplnený obsah ustanovenia § 147 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, a preto sa právo predpísať poistné nepremlčiava.

Zákon o sociálnom poistení neukladá Sociálnej poisťovni lehotu, v ktorej je povinná poistné na sociálne poistenie predpísať. Vzhľadom na prechodné ustanovenie zákona o sociálnom poistení (§ 277 ods. 1) je **Sociálna poisťovňa oprávnená predpísať aj poistné za obdobie pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení, t. j. pred 1. januárom 2004.** Odvodové a oznamovacie povinnosti povinných subjektov s účinnosťou do 31. decembra 2003 upravoval zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Sociálnej poisťovni“). **Zákon o Sociálnej poisťovni upravoval inštitút premlčania v ustanovení § 24.** Premlčanie práva predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie za obdobie od 1. januára 1995 do 31. decembra 2003, bolo obdobne upravené ako premlčanie práva v § 147 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 1. januára 2004. Na premlčanie práva Sociálnej poisťovne predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie sa tiež vzťahovala **desaťročná premlčacia lehota.** V súlade s § 24 ods. 4 zákona o Sociálnej poisťovni sa právo predpísať **poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie nepremlčiava, ak nebola splnená oznamovacia povinnosť podľa § 18,** t. j. ak povinný subjekt nepodal prihlášku, resp. odhlášku z nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia za seba alebo za svojho zamestnanca v lehote ustanovenej zákonom.

Je potrebné zdôrazniť, že na premlčanie sa neprihliada z úradnej povinnosti. Premlčania práva, t. j. **premlčania nároku Sociálnej poisťovne na poistné, sa môže povinný subjekt (dlžník) dovoliť len vznesením námietky premlčania.** V kontexte s uvedeným, ak Sociálna poisťovňa predpíše poistné za obdobie dlhšie ako desať rokov, povinný subjekt môže čeliť uplatneniu tohto práva námietkou premlčania. Podmienkou úspešného uplatnenia premlčacieho práva, je splnenie oznamovacej povinnosti v súlade s § 18 zákona o Sociálnej poisťovni v znení účinnom do 31. decembra 2003. Dôsledkom úspešného uplatnenia námietky premlčania zo strany povinného subjektu, nárok Sociálnej poisťovne na

dlžné poistné zaniká. Ak však povinný subjekt dobrovoľne splnil svoju povinnosť a premlčané poistné zaplatil, nemôže ho požadovať od Sociálnej poisťovni späť ako bezdôvodné obohatenie.

**Mgr. Nataša Ruppová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor výberu poistného**

Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti a dávka v nezamestnanosti

Dávka v nezamestnanosti zabezpečuje príjem vyplácaný z poistenia v nezamestnanosti v prípade straty zárobku z činnosti zamestnanca v dôsledku nezamestnanosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti je potrebné v období predchádzajúcom zaevidovaniu sa ako uchádzač o zamestnanie na príslušnom úrade, práce, sociálnych vecí a rodiny dosiahnuť dobu poistenia v nezamestnanosti v rozsahu 730 dní. Poistenie v nezamestnanosti vzniká za splnenia zákonných podmienok zamestnancom (povinné poistenie) alebo na základe slobodného prejavu vôle (dobrovoľné poistenie).

Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti do 31. januára 2012

Povinné poistenie v nezamestnanosti vzniká povinne nemocensky poisteným zamestnancom. Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti mohlo do 31. januára 2012 vzniknúť fyzickej osobe, ktorá dovŕšila 16 rokov veku a mala na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, povolenie na trvalý pobyt alebo povolenie na prechodný pobyt a nebol jej priznaný jeden z taxatívne určených dôchodkov. Do 31. januára 2012 si fyzická osoba spĺňajúca zákonné podmienky na vstup do dobrovoľného systému mohla vybrať, či sa chce prihlásiť na dobrovoľné nemocenské poistenie, na dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti alebo na dobrovoľné dôchodkové poistenie. Takisto si mohla vybrať ľubovoľnú kombináciu týchto poistení, prípadne sa prihlásiť na všetky.

Fyzické osoby, ktoré sú samostatne zárobkovo činnými osobami, sú vyňaté z povinného rozsahu poistenia v nezamestnanosti a poistenie v nezamestnanosti im mohlo vzniknúť iba dobrovoľným prihlásením sa na toto poistenie.

Samotný vznik dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti bol naviazaný na prejav vôle fyzickej osoby - podanie prihlášky na poistenie v nezamestnanosti, pričom sa neskúmalo, či daná fyzická osoba využila možnosť vstupu aj do nemocenského či dôchodkového dobrovoľného systému.

Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti od 1. februára 2012

Od 1. februára 2012 nastali v systéme dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti zásadné zmeny, následkom ktorých došlo k okliešteniu kategórie fyzických osôb, ktoré majú možnosť prihlásiť sa na dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti. Tieto osoby si už nebudú môcť ľubovoľne vybrať, na ktoré dobrovoľné poistenie sa prihlásia. Pokiaľ sa bude chcieť fyzická osoba dobrovoľne poistiť v nezamestnanosti, bude sa musieť prihlásiť na dobrovoľné nemocenské poistenie a dobrovoľné dôchodkové poistenie.

Výnimku má iba samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej na základe dosiahnutého príjmu z vykonávania samostatne zárobkovej činnosti vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie. Na dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti má teda od 1. februára 2012 možnosť prihlásiť sa aj samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá spĺňa podmienku pobytu (*má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, povolenie na prechodný pobyt alebo povolenie na trvalý pobyt*) a spĺňa podmienku poistenia (*tzn. je súčasne povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená alebo má prerušené povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu celodenného ošetrovania fyzickej osoby alebo starostlivosti o dieťa alebo z dôvodu nevykonávania samostatne zárobkovej činnosti z dôvodu nároku na rodičovský príspevok*).

Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti, ktoré malo trvať po 31. januári 2012, zaniká od 1. februára 2012 a zánik nastáva priamo zo zákona, bez povinnosti poistenca podať odhlášku. Ak bude chcieť fyzická osoba po 31. januári 2012 využiť možnosť dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti, bude musieť po 31. januári 2012 podať prihlášku v pobočke Sociálnej poisťovne príslušnej podľa jej pobytu.

V zásade platí, že dobrovoľné poistenie vzniká odo dňa prihlásenia sa, najskôr však od podania prihlášky. Vzhľadom na zásadnú zmenu v systéme dobrovoľného poistenia majú fyzické osoby možnosť počas celého kalendárneho mesiaca február 2012 prehodnotiť svoje dobrovoľné poistenie.

K vzniku dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti dôjde od 1. februára 2012, ak bude prihláška na dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti podaná do 29. februára 2012 a ako dátum vzniku na registračnom liste bude uvedený 1. február 2012.

Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti nemôže vzniknúť fyzickým osobám, ktoré majú priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, a tým, ktoré majú súčasne priznaný invalidný dôchodok a dovŕšili dôchodkový vek.

Vymeriavací základ na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti si dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti určuje sama a to v rozmedzí minimálneho a maximálneho vymeriavacieho základu. V prípade súbehu dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti s dobrovoľným nemocenským a dôchodkovým poistením je vymeriavacím základom takejto dobrovoľne poistenej osoby jedna suma.

Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti a dávka v nezamestnanosti

Na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti je potrebné v období *troch* rokov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie dosiahnuť dobu poistenia v nezamestnanosti v rozsahu dvoch rokov, t. j. 730 dní. Okrem povinného poistenia

v nezamestnanosti získaného z činnosti zamestnanca sa započítava na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti aj obdobie dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti.

Dávku v nezamestnanosti je možné poberať počas vedenia v evidencii uchádzačov o zamestnanie až počas obdobia šiestich mesiacov. Skutočnosť, že na priznanie nároku na dávku v nezamestnanosti bola dosiahnutá doba dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti, nemá na dĺžku poskytovania dávky vplyv.

Pokiaľ bola fyzická osoba zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie po skončení výkonu činnosti zamestnanca v pracovnom pomere na dobu určitú a v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie bola poistená výlučne na základe pracovného pomeru na dobu určitú alebo ako dobrovoľne poistená osoba, postačuje na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti dosiahnutie dvoch rokov poistenia, t. j. 730 dní, v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie. V takomto prípade sa však bude dávka v nezamestnanosti poskytovať maximálne po dobu štyroch mesiacov.

V prípade, ak je fyzická osoba dobrovoľne poistená v Slovenskej republike a vznikne jej povinné poistenie v inom členskom štáte Európskej únie, Európskeho hospodárskeho priestoru alebo vo Švajčiarsku, je potrebné sa z dobrovoľného poistenia odhlásiť. Príslušné koordinačné predpisy totiž vylučujú pre oblasť nemocenského poistenia a poistenia v nezamestnanosti súbeh povinného poistenia v jednom štáte a dobrovoľného poistenia v druhom. Ak by takýto stav nastal, bol by v rozpore s platnou legislatívou a príslušná pobočka Sociálnej poisťovne by rozhodla o zániku dobrovoľného poistného vzťahu.

Pri všetkých uvedených typových situáciách je potrebné uviesť, že do obdobia poistenia v nezamestnanosti sa nezapočíta obdobie poistenia v nezamestnanosti, ktoré bolo získané ku dňu vzniku predchádzajúceho nároku na dávku v nezamestnanosti. K takejto situácii môže dôjsť vtedy, ak k opätovnému zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie dochádza v rámci trojročného, resp. štvorročného, posudzovaného obdobia.

Nárok na dávku v nezamestnanosti poistenca nezávisí od plnenia povinností zamestnávateľa platiť a odvádzať poistné na poistenie v nezamestnanosti. Na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti v prípade dobrovoľne poistenej osoby v nezamestnanosti príslušná pobočka Sociálnej poisťovne pred samotným rozhodnutím vo veci skúma správnosť a včasnosť zaplateného poistného na poistenie v nezamestnanosti. Následkom je, že obdobie dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti sa započíta na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti len vtedy, ak za toto obdobie bolo zaplatené poistné na poistenie v nezamestnanosti najneskôr v posledný deň splatnosti poistného na poistenie v nezamestnanosti. Poistné na poistenie v nezamestnanosti je pritom splatné do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti platí poistné na poistenie v nezamestnanosti. Ak deň splatnosti poistného pripadne na sobotu a na deň pracovného pokoja, poistné je splatné v najbližší nasledujúci pracovný deň.

Na rozdiel od dobrovoľného nemocenského poistenia, v dobrovoľnom poistení v nezamestnanosti nie je stanovená žiadna tolerančná hranica nedoplatku na poistnom. Pokiaľ nezaplatí dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti poistné na poistenie v nezamestnanosti v správnej výške, do posúdenia nároku na dávku v nezamestnanosti sa nezohľadní obdobie, za ktoré nemá zaplatené poistné.

*JUDr. Zuzana Kamenistá,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor poistenia v nezamestnanosti a garančného poistenia*

Náhrada nákladov spojených s liečením a limit spoluúčasti

Limit spoluúčasti – právna úprava od 1. 4. 2011

Limit spoluúčasti bol legislatívne upravený zákonom č. 34/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **ktorý nadobudol účinnosť od 1. apríla 2011.**

Podľa § 6 ods. 1 písm. s) zákona č. 581/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov zdravotná poisťovňa uhrádza poistencovi čiastku, o ktorú jeho úhrnná výška úhrad za doplatky za lieky čiastočne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia **za kalendárny štvrt'rok prekročila limit spoluúčasti podľa osobitného predpisu, a to do 90 kalendárnych dní od skončenia kalendárneho štvrt'roka.**

Osobitným predpisom, ktorý definoval limit spoluúčasti, bol do 31. decembra 2011 zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. S účinnosťou od 1. apríla 2011 bol do tohto zákona doplnený zákonom č. 34/2011 Z. z. § 42a, ktorý ustanovil limit spoluúčasti a nároky, ktoré z neho vyplývajú.

Obsah ustanovení jednotlivých odsekov § 42a zákona č. 577/2004 Z. z. v znení zákona č. 34/2011 Z. z.

Podľa **odseku 1**, ak úhrnná výška úhrad poistenca za doplatky za lieky prekročí v kalendárnom štvrt'roku limit ustanovený v odseku 3, zdravotná **poisťovňa poistencovi uhradí čiastku, o ktorú je limit spoluúčasti prekročený.** Do úhrnnej výšky úhrad poistenca podľa prvej vety sa započítavajú doplatky za lieky čiastočne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia len vo výške prepočítaného doplatku za najlacnejší náhradný liek. Do úhrnnej výšky úhrad poistenca podľa prvej vety sa nezapočítavajú doplatky za lieky čiastočne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia, ktorých úhrada z verejného zdravotného poistenia pre najlacnejší náhradný liek je ustanovená **na menej než 75 % maximálnej ceny.**

Podľa odseku 2 najlacnejší náhradný liek je liek s najnižšou úhradou pacienta za štandardnú dávku liečiva uvedený v zozname liekov s obsahom rovnakého liečiva, s rovnakou cestou podania liečiva a s rovnakým množstvom liečiva v liekovej forme ako liek predpísaný na lekárskom predpise. Výška prepočítaného doplatku za najlacnejší náhradný liek sa určí ako výška doplatku najlacnejšieho náhradného lieku za štandardnú dávku liečiva pre násobená počtom štandardných dávok liečiva vo vydanom lieku.

Podľa **odseku 3 limit spoluúčasti** vo výške:

- a) **30 eur** sa vzťahuje na poistenca, ktorý je k prvému dňu kalendárneho štvrt'roka
- držiteľom preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom,
 - poberateľom invalidného dôchodku podľa § 70 až 73 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, invalidného výsluhového dôchodku podľa § 38 až 43, § 125 a 126 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
 - invalidný a nevznikol mu nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 až 73 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.
- b) **45 eur** sa vzťahuje na poistenca, ktorý k prvému dňu kalendárneho štvrt'roka
- je poberateľom starobného dôchodku, dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov podľa § 38 až 43, § 125 a 126 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vo veku ustanovenom na vznik nároku na starobný dôchodok, dôchodku z iného členského štátu Európskej únie, Nórska, Lichtenštajnska, Islandu, Švajčiarska, ak nie je poistený v tomto štáte, poberateľom dôchodku z tretieho štátu, alebo
 - dovŕšil dôchodkový vek a nevznikol mu nárok na starobný dôchodok.

Ak sa na osobu podľa odseku 3 vzťahujú oba limity, uplatní sa limit, ktorý je pre poistenca výhodnejší.

Podľa **odseku 5)** sa limit spoluúčasti nevzťahuje na osoby, ktoré majú:

- a) **príjem, ktorý podlieha dani z príjmov** podľa § 5 a § 6 zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov **okrem príjmu z dohôd vykonávaných mimo pracovného pomeru,**
- b) **výšku dôchodku** (týka sa druhov dôchodkov podľa § 4 ods. 3 zákona č. 363/2011 Z. z.) **viac ako 50 % priemernej mesačnej mzdy** zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa limit spoluúčasti zisťuje.

Limit spoluúčasti – právna úprava od 1. 12. 2011

Zákon 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť od 1. decembra 2011, **v § 4 definuje limit spoluúčasti** a súvisiace úpravy, a preto zároveň **ruší § 42a – Limit spoluúčasti v zákone č. 577/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov.**

Obsah ustanovení týkajúcich sa limitu spoluúčasti je podľa novej právnej úpravy v zásade rovnaký ako v § 42a zákona č. 577/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorý bol z dôvodu jeho vypustenia účinný len do 30. novembra 2011. Výnimku tvorí ustanovenie § 4 ods. 5 zákona č. 363/2011 Z. z., podľa ktorého, **ak sa na poistenca vzťahujú oba limity spoluúčasti, uplatní sa vyšší z nich.** Táto právna úprava už nepotvrdzuje postup podľa pôvodného ustanovenia § 42a – **zvoliť** v takýchto prípadoch **limit výhodnejší pre poistenca,**

ale naopak - uplatniteľný bude vyšší limit. Znamená to, že poistenec bude mať možnosť dostať späť úhradu za lieky (za predpokladu splnenia podmienok v tomto zákone) **prekračujúcu v konkrétnom kalendárnom štvrtroku ním vynaloženú vyššiu sumu doplatkov.**

Rozhodovanie o náhrade nákladov spojených s liečením v nadväznosti na ustanovený limit spoluúčasti

Podľa § 100 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon“) poškodený má nárok na náhradu **nákladov spojených s liečením** (ďalej len „NNL“), ktoré účelne vynaložil na svoje liečenie v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania na základe odporúčania odborného lekára a **ktoré sa neuhrádzajú z povinného zdravotného poistenia** na základe vyjadrenia revízneho lekára.

Z tohto ustanovenia zákona vyplýva, že poškodený má nárok na náhradu len tých vynaložených nákladov, ktoré boli posudkovým lekárom sociálneho poistenia podľa § 153 ods. 3 písm. d) zákona posúdené ako **účelne vynaložené náklady, ktoré nie sú hradené z povinného zdravotného poistenia**, a sú spojené s liečením poškodenia zdravia následkom pracovného úrazu a choroby z povolania.

V zmysle § 100 zákona Sociálna poisťovňa musí od účinnosti vyššie uvedených predpisov, ktorým bol ustanovený limit spoluúčasti poistenca na zdravotné poistenie, v rámci konania o uplatnenom nároku na NNL, pri rozhodovaní o sume nároku pri nákladoch vynaložených na doplatky na lieky zohľadňovať aj sumu uhradenú poškodeným - žiadateľom o NNL nad limit jeho spoluúčasti, ktorá mu bola v súvislosti s doplatkami na lieky, z ktorých si uplatňuje nárok na NNL, zdravotnou poisťovňou uhradená. Ide o sumu, ktorú zdravotná poisťovňa uhradila, resp. vrátila poistencovi späť ako čiastku, o ktorú jeho úhrnná výška úhrad za doplatky za lieky čiastočne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia **za kalendárny štvrtrok** prekročila **limit spoluúčasti podľa osobitného predpisu.**

S ohľadom na sumu vrátenú poistencovi nad limit spoluúčasti za príslušný štvrtrok alebo na možnosť vrátenia určitej sumy na základe vyššie uvedenej osobitnej právnej úpravy je povinný v rámci konania o uplatnenom nároku na NNL zamestnanec útvaru úrazového poistenia (ÚÚP) príslušnej pobočky, Sociálnej poisťovne, ktorá o nároku na túto úrazovú dávku rozhoduje, vykonať úkony na **zodpovedanie predbežnej otázky**, či sa limit spoluúčasti v konkrétnom prípade môže vzťahovať na žiadateľa o NNL a nadväzne či právo na úhradu čiastky, o ktorú úhrnná výška úhrad za doplatky za lieky čiastočne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia vynaložených poškodeným **za súvisiaci kalendárny štvrtrok** prekročila limit spoluúčasti podľa osobitného predpisu.

Poškodení si nárok na náhradu NNL uplatňujú na tlačive žiadosti o NNL. Upravené tlačivo žiadosti o NNL je verejne prístupné na jej internetovej stránke Sociálnej poisťovne alebo na ktorejkoľvek pobočke Sociálnej poisťovne. Už žiadosti je žiadateľ o NNL povinný deklarovať údaje, ktoré sú podmienkou na vylúčenie nároku na úhradu nad limit spoluúčasti podľa platnej zákonnej úpravy a zamestnanec ÚÚP pobočky má povinnosť tieto údaje v rámci konania o dávke následne overiť.

V praxi to znamená, zistiť údaje, na základe ktorých je možné preukázať a určiť, že žiadateľ o NNL nie je osobou, na ktorú sa podľa osobitného predpisu v konkrétnom štvrtroku, v ktorom vynaložil doplatky na lieky, na ktoré si uplatňuje NNL, limit spoluúčasti vzťahuje,

teda zistiť, či žiadateľ nemal v príslušnom štvrtroku, v ktorom boli náklady na NNL vynaložené,

- **príjem, ktorý podlieha dani z príjmov podľa § 5 a § 6 zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov** okrem príjmu z dohôd vykonávaných mimo pracovného pomeru,
- **výšku vyplácaného dôchodku** (druhy dôchodku vymedzené v § 4 ods. 3 zákona č. 363/2011 Z. z.) **viac ako 50 % priemernej mesačnej mzdy** zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa limit spoluúčasti zisťuje.

Predbežnú otázku, či žiadateľ o NNL poberá dôchodok (invalidný, starobný), ktorého výška presahuje 50 % priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky (ŠÚ SR) za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa limit spoluúčasti zisťuje, rieši zamestnanec ÚUP jednak na základe údajov o poberaní dôchodku, ktoré by mal žiadateľ pravdivo uviesť v tlačive žiadosti o túto dávku. Ním deklarované údaje však musí overiť z informačných zdrojov Sociálnej poisťovne o poberateľoch dôchodkov (starobného alebo invalidného).

Podmienku prekročenia limitu sumy poberaného dôchodku overí porovnaním sumy poberaného dôchodku v mesiacoch súvisiaceho štvrtroku s polovičnou sumou priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za príslušný kalendárny rok.

Pre nároky na NNL podľa priložených dokladov, preukazujúcich vynaloženie nákladov

- v roku 2011 sa zisťuje 50 % z priemernej mzdy v hospodárstve SR v roku 2009, ktorá bola ŠÚ SR zistená v sume **744,50 EUR**,
- v roku 2012 sa zisťuje 50 % priemernej mzdy v hospodárstve SR v roku 2010, ktorá bola ŠÚ SR zistená v sume **769 EUR**.

Príklad:

Poškodený si uplatnil nárok na NNL predložením dokladov, preukazujúcich jeho úhradu na doplatky na lieky súvisiace s jeho chorobou z povolania vynaloženou v I. štvrtroku 2012. Žiadateľ, ktorému boli z titulu jeho choroby z povolania už priznané v minulosti úrazové dávky vrátane NNL, uviedol v žiadosti o túto dávku, že je poberateľ invalidného dôchodku. V informačnom systéme dôchodkového sociálneho poistenia bolo zistené, že žiadateľovi bol vo výplatnom termíne 6. januára 2012 vyplatený invalidný dôchodok v sume 423 EUR.

Pre náklady na doplatky za lieky vynaložené poškodeným – žiadateľom o NNL v I. štvrtroku roka 2012 sa bude zisťovať, či suma dôchodku poberaná v niektorom z mesiacov v danom štvrtroku neprekročila zákonný limit, ktorým je **50 % priemernej mesačnej mzdy** zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej ŠÚ SR **za kalendárny rok 2010**. V prípade jeho prekročenia sa nárok na úhradu nad limit spoluúčasti na tohto žiadateľa o NNL nebude vzťahovať a o jeho nároku možno rozhodnúť bez ďalšieho zisťovania údajov súvisiacich s limitom spoluúčasti.

Priemerná mesačná mzda za rok 2010 bola 769 EUR

Limit = 50 % z 769 = 384,5 EUR

Invalidný dôchodok vyplatený žiadateľovi o NNL v januári 2012 **v sume 423 EUR je vyšší než limitná suma 384,5 EUR, a preto sa na neho právna úprava pre limit spoluúčasti nevzťahuje.**

O nároku na NNL a o jej sume sa v danom prípade rozhodne bez ďalšieho zisťovania údajov súvisiacich s limitom spoluúčasti, tzn. len na základe posúdenia účelnosti vynaložených NNL a ich príčinnej súvislosti s liečením jeho choroby z povolanía posudkovým lekárom sociálneho poistenia príslušnej pobočky.

Postup v konaní o NNL ak nemožno vylúčiť uplatnenie limitu spoluúčasti

Iný postup v konaní o nároku na NNL bude v prípadoch, ak sa jednoznačne nepreukáže na základe údajov z informačných systémov Sociálnej poisťovne, že zohľadnenie limitu spoluúčasti je v prípade žiadateľa o dávku podľa podmienok ustanovených v § 4 ods. 4 zákona č. 363/2011 Z. z. vylúčené.

V takýchto prípadoch zamestnanec ÚÚP po podaní žiadosti o NNL alebo v priebehu konania o nároku na túto dávku písomne požiada poškodeného **o predloženie výpisu z jeho účtu poistenca, vedeného v jeho zdravotnej poisťovni, a to za kalendárny štvrt'rok, v ktorom boli náklady na doplatky za lieky podľa dokladov (účtov z lekárni) priložených k žiadosti o dávku vynaložené.**

Zdravotné poisťovne sú povinné uhradiť sumu vynaloženú poistencom, na ktorého sa vzťahuje limit spoluúčasti, nad jemu príslušný limit **do 90 kalendárnych dní od skončenia príslušného kalendárneho štvrt'roka.**

Vzhľadom na uvedenú lehotu, ktorú majú zo zákona zdravotné poisťovne na úhradu sumy vrátenej z doplatkov na lieky poistencovi z titulu zohľadnenia limitu spoluúčasti, v prípade, že žiadateľ o dávku výpis z účtu poistenca nepredloží/nebude schopný predložiť v termíne umožňujúcom o nároku na NNL rozhodnúť v 60-dňovej lehote, zamestnanec ÚÚP pobočky podľa konkrétnej situácie:

- **konanie** podľa § 210 ods. 2 zákona v znení neskorších predpisov **predĺži** o ďalších 60 dní, o čom zašle účastníkovi konania oznámenie,
- **konanie** podľa § 193 ods. 3 zákona v znení neskorších predpisov **preruší** až do doručenia lekárskej správy o posúdení účelnosti vynaložených NNL, vykonanom na základe výpisu z účtu poistenca doručeného účastníkom konania a postúpeného s dokladmi o vynaložených NNL posudkovému lekárovi príslušnej pobočky, a to aj na základe vyjadrenia revízneho lekára zdravotnej poisťovne vo veci úhrady nad limit spoluúčasti konkrétneho poistenca. Posudkový lekár by mal posúdiť jednak účelnosť vynaložených NNL **a v súčinnosti s revíznym lekárom na základe predloženého výpisu z účtu poistenca vystaveného jeho zdravotnou poisťovňou zohľadniť sumu vyplatenú poistencovi zdravotnou poisťovňou nad limit jeho spoluúčasti.** Na základe stanoviska posudkového lekára ÚÚP rozhodne o sume nároku na NNL.

Je nevyhnutné upozorniť na skutočnosť, že za vystavenie výpisu z účtu poistenca zdravotnou poisťovňou je spoplatnené. Podľa § 16 ods. 3 zákona 581/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov poplatok za výpis z účtu poistenca je 0,66 eura. Poplatok za vystavenie výpisu z účtu poistenca nie je poškodenému uhrádzaný z úrazového poistenia. Výpis z účtu poistenca je však možné získať **aj bezplatne**, a to vtedy ak poistenec požiada svoju zdravotnú poisťovňu o výpis z účtu **elektronicky**. Na sprístupnenie elektronických služieb je potrebná registrácia, t.j. vytvorenie vlastného konta. Podrobný postup pre aktiváciu je uvedený napr. pre poistencov Všeobecnej zdravotnej poisťovne na jej webovej stránke - v časti [Elektronické služby](#). Obdobné možnosti sú aj v prípade iných zdravotných poisťovní.

Údaje na účely zisťovania, či vôbec a aký limit spoluúčasti sa na poistenca vzťahuje, bol pre zdravotné poisťovne zabezpečený zákonom č. 250/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť od 1. augusta 2011.

**Ing. Blanka Pipová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
vedúca oddelenia metodiky úrazového poistenia**

**Nielen drogy môžu byť nebezpečné:
Patologické hráčstvo a jeho posudkové aspekty.**

Patologické hráčstvo, moderne nazývané aj *gambling* je podľa v súčasnosti platnej 10. decenálnej revízie Medzinárodnej klasifikácie chorôb zaradené medzi impulzívne poruchy (F 63) do sekcie Poruchy osobnosti a správania dospelých (F 60 – F 69).

Patologické hráčstvo (F63.0) je porucha, ktorá klinicky patrí pod tzv. *nelátkové závislosti* a lieči sa na špecializovaných psychiatrických oddeleniach pre závislosti. Závislosť na hracích automatoch postupne ohrozuje fungovanie v práci, v rodine, narušuje medziľudské vzťahy. Prevracia sa hierarchia hodnôt, postihnutí riskujú stratu zamestnania, obrovské zadlženie, klamú, porušujú zákony, snažia sa uniknúť pred platením dlhov. Niekedy sami vyhľadávajú psychiatrickú hospitalizáciu ako záchranu pred sociálnymi debaklami. Patologické hráčstvo je dôležité oddeliť od častého hrania pre zisk alebo pre vzrušenie (tam sú hráči schopní udržať zvyk na uzde, ak im hrozí ťažká strata alebo iné nepriaznivé dôsledky), od nadmerného hráčstva u manických pacientov (F30) a od hráčstva u sociopatických osobností (F60.2), kde je širšia trvalá porucha sociálneho správania, prejavujúca sa tiež agresívnymi činmi alebo inými výraznými prejavmi nezáujmu o prospech a pocity druhých.

V porovnaní s inými impulzívnymi poruchami napr. pyromániou (nutkavé zakladanie požiarov) a kleptomániou (nezmyslené, chorobné, impulzívne kradnutie) predstavuje patologické hráčstvo zložitejšie štruktúrovanú poruchu.

Základným prejavom sú opakované epizódy hazardného hráčstva, zaoberanie sa myšlienkami na hru, predstavami o okolnostiach spojených s hrou, myšlienkami, ako získať ďalšie prostriedky na pokračovanie v hre. Hráč hrá o čiastky, ktoré postupne stále viac prevyšujú jeho hotovosť, často zvyšuje tempo hry, aby dosiahol vzrušenie. Takéto konanie poškodzuje chorého (spôsobuje mu závažné problémy v osobných vzťahoch, v rodine, v zamestnaní, vedie k trestnej činnosti typicky nenásilného charakteru atď.). Napriek tomu chorý v hre pokračuje a rozsah hazardných aktivít tají. Po prehrách sa objavuje úzkosť, depresívna nálada a samovražedné myšlienky.

Patologické hráčstvo sa rozvíja v troch štádiách:

1. štádium výhier: Budúci hráč má tzv. začiatocnícke šťastie. Pri hre prežíva povzbudzujúce euforické pocity. U hráča narastá sebavedomie, verí, že môže vyhrať, kedy sa mu zachce. Čas a peniaze vynaložené na hru sú ešte v rámci sociálnej únosnosti. Hráč nachádza potešenie v atmosfére herní. Slasť a vzrušenie z hry vyhľadáva čoraz častejšie a aby dosiahol žiaduce pocity, zvyšuje stávky. V čase nehrania sa rád oddáva fantáziám o výhrach a je neprimerane optimistický.

2. štádium prehíer: Hráč v tejto fáze už prehráva čoraz viac peňazí a snaží sa ich vyhrať späť. Hráva osamotený a chváli sa občasnými výhrami. V jeho myslení už prevláda hazard. Hrá čoraz viac, volí riskantnejšie varianty hry, hrá na viacerých automatoch súčasne. V dôsledku vývoja svojej poruchy už nedokáže prestať s hrou, ani keď prehral vopred stanovený limit peňazí, ani po dlhom období prehíer. Svoje prehry tají a hranie maskuje alebo bagatelizuje. Klame čoraz viac. Potajomky berie z domu peniaze alebo cennejšie veci a predáva ich pod cenu. Požičiava si peniaze od príbuzných, spolupracovníkov a náhodných známych. Dlhy nie je schopný včas vrátiť, zadlženosť vzrastá. Dochádza k narušeniu rodinných vzťahov. Problémov v zamestnaní pribúda a dochádza k nepríjemným situáciám pri vymáhaní dlžôb veriteľmi. Hranie sa už nedá udržať v tajnosti. Keď vyjde najavo často až hrozivý rozsah materiálnych a nemateriálnych strát, hráč zvyčajne všetko oľutuje a sľubuje, že už nikdy nebude hrať. Je ochotný hľadať pomoc. Jeho okolie i on samotný verí, že všetko bude v poriadku aj bez vyhľadania odbornej pomoci. Nejaký čas hráč dokáže dokonca aj nehrať. To vedie k upokojeniu jeho príbuzných a k obnoveniu ich dôvery. Žiaľ, zväčša nasleduje tajný návrat k hraniu.

3. štádium straty kontroly (fáza zúfalstva, závislosti): Je vyvrcholením procesu vývoja poruchy patologického hráčstva. Je poslednou fázou s najintenzívnejším kontaktom s hrou. Hráč naďalej zvyšuje stávky a predlžuje čas strávený hrou. Je neschopný prestať hrať. Všetky pokusy vyvarovať sa hraniu končia recidívou, teda návratom k hraniu. Človek závislý od hry (gambler) všetky peniaze utraca pri hre a prostriedky na hru získava aj páchaním trestnej činnosti (krádeže, podvody, sprenevery). Naďalej je však presvedčený, že ak vyhrá, všetko dá opäť do poriadku. Napokon hrá už len pre hranie samotné a prípadné výhry hneď prehráva. Je zrejmé, že závislosť vedie k zmene osobnosti hráča. Je často podráždený, nepokojný, vyhýba sa ľuďom. Prežíva depresiu, beznádejnosť, objavujú sa samovražedné myšlienky a konanie.

Pri liečbe patologického hráčstva sa používajú podobné postupy ako pri liečení drogovej závislosti. Je potrebná dlhodobá ústavná režimová liečba, ktorá je plánovaným hospitalizačným zdravotníckym výkonom a preto sa k nej vyžaduje nielen odporúčanie odborného lekára – psychiatra alebo špecialistu pre liečbu drogových závislostí, ale aj informovaný súhlas pacienta s touto liečbou a predchádzajúci súhlas príslušnej zdravotnej poisťovne. Súčasťou ústavnej liečby sú psychoedukácia, psychoterapeutické a rehabilitačné metódy a rodinná terapia.

Na psychiatrickú hospitalizáciu môže byť prijatý človek trpiaci impulzívnou poruchou aj bez svojho súhlasu, ak svojím konaním ohrozuje seba alebo svoje okolie. V prípade patologických hráčov sa v tomto prípade jedná o akútne, krátkodobé pobyty. V prípade potreby medikamentózne liečby sa najviac osvedčili antidepresíva zo skupiny selektívnych inhibítorov spätného vychytávania serotonínu (SSRI), ktoré okrem svojho antidepresívneho

a anxiolytického (zmiernujúceho úzkostné prežívanie) účinku potláčajú aj pohotovosť k impulzom a tiež antiepileptiká (z nich je najčastejšie používaný karbamazepín). Medikamentóznou liečbu patologického hráčstva je vždy nevyhnutné kombinovať s psychoterapeutickým vedením.

Z psychoterapeutických metód sa u tejto poruchy javí ako najúčinnnejšia kognitívne-behaviorálna psychoterapia, najmä prístupy zamerané na kognitívnu reštrukturalizáciu (získanie rozumového náhľadu a racionálneho presvedčenia na doposiaľ chybné vnímanie patologického hráčstva), tréningy riešenia problémov, nácvik sociálnych zručností a techniky na prevenciu recidív. Po prepustení z hospitalizácie je nevyhnutné dlhodobé doliečovanie v špecializovaných ambulanciách a v kluboch abstinujúcich patologických hráčov.

Cieľom intervencie a liečby je dosiahnutie dlhodobej a úplnej abstinencie od hrania.

V odbornej literatúre sa často uvádzajú aj jednotlivé typy gamblero, podľa spôsobu vzniku tejto poruchy. Sú to:

1. Sociálni hráči

- hrajú pre finančný zisk alebo krátkodobo v životnej kríze;
- nebýva u nich plne rozvinutá závislosť, dokážu prestať hrať, keď prehrajú vopred stanovenú sumu alebo pociťujú problémy z dôvodu hrania;
- možno sem zaradiť aj dospievajúcich mladých hráčov, ktorí si hraním získavajú členstvo v určitej skupine ľudí (vyjadrená je tu potreba niekam patriť);
- je tu prítomné riziko vzniku závislosti, lebo hranie sa stáva súčasťou životného štýlu.

2. Hráči s narušenou osobnosťou

- mávajú nízku odolnosť voči záťaži;
- mávajú ťažkosti so sebaovládaním (najmä ťažko ovládajú zlosť);
- konajú impulzívne, rýchlo a neuvážene;
- ťažko sa prispôsobujú realite a unikajú do problémov;
- nemávajú pocity viny z dôvodu hrania.

3. Hráči s nízkou sebaúctou

- hra je pre nich spôsob uvoľnenia napätia, hnevu, ktorý sa v nich hromadí (neventilujú ho prirodzene, spontánne) pre vyhýbanie sa konfliktom s konkrétnymi ľuďmi;
- bývajú väčšinou úspešní v povolani aj v sociálnych vzťahoch (napríklad v manželstve);
- hranie im poskytuje pocit vyššej hodnoty samého seba (cítia sa silní až všemocní);
- po skončení hry mávajú pocity viny až hanby.

Patologické hráčstvo má so závislosťami (tu myslíme závislosti tak, ako sú uvádzané v MKCH -10, teda závislosti od psychoaktívnych látok, u nás najčastejšie alkoholu) niektoré spoločné rysy, preto sa pri liečbe týchto stavov môžu využívať viaceré rovnaké alebo podobné postupy. V nasledujúcej tabuľke je prehľadne uvedený zoznam príznakov látkovej závislosti a patologického hráčstva.

Porovnanie látkovej závislosti a patologického hráčstva podľa MKCH – 10

Závislosť	Patologické hráčstvo
Silná túžba alebo nutkanie užiť látku	Silné pudenie k hre, ktoré sa dá ťažko ovládnuť

(t.j. baženie, craving)	
Zhoršená schopnosť kontrolovať správanie spojené s užívaním látky	Slabá sila vôle – neschopnosť odolať hre
Prejavy odvykacieho stavu (abstinečný syndróm)	_____
Rast tolerancie k účinku, ktorý často vedie k zvyšovaniu dávok	Časté je zvyšovanie množstva peňazí, ktoré patologický hráč prehrá, i keď to nie je súčasťou definície patologického hráčstva podľa MKCH - 10
Zanedbávanie iných potešení alebo záujmov v prospech užívania psychoaktívnej látky	Jedinec je zaujatý myšlienkou a predstavami o hraní a okolnostiach, ktoré túto činnosť sprevádzajú
Trvalé užívanie látky napriek jasnému dôkazu škodlivosti následkov, o ktorých závislý vie.	Hazardná hra sa opakuje aj napriek tomu, že vyvoláva tieseň a naruša každodenný život.

(podľa Nešpora)

Príkladom jednoduchej možnosti skríningu (vyhľadávania) patologického hráčstva môže byť zaradenie jedinca v *stupnici na určenie závažnosti problémov spojených s hraním*. Stupnica má 5 bodov:

1. Úroveň 0 – jedinec vôbec nehra
2. Úroveň 1 – rekreačné hranie bez negatívneho vplyvu na reálny život
3. Úroveň 2 – hranie prináša občasný výskyt drobných problémov
4. Úroveň 3 – hranie, ktoré vedie ku vzniku veľkých problémov (dostatočne negatívne zasahujú do rôznych oblastí života)
5. Úroveň 4 – hranie je motivované potrebou nájsť riešenie pre už existujúce problémy.

Posudkoví lekári Sociálnej poisťovne sa stretávajú s diagnózou patologického hráčstva v prípade uznávania dočasnej pracovnej neschopnosti a pri posudzovaní dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu na účely invalidity.

Táto diagnóza nie je dôvodom k uznaniu ani dočasnej pracovnej neschopnosti s výnimkou prípadov, kedy je nevyhnutná neodkladná psychiatrická hospitalizácia. Aj v týchto prípadoch však býva dôvodom uznania dočasnej pracovnej neschopnosti akútna dekompenzácia psychického stavu – či už depresívny výkyv nálady so samovražednými tendenciami (vtedy je dočasná pracovná neschopnosť uznaná na adaptačnú poruchu (F43) alebo depresívnu fázu (F32), prípadne dekompenzáciu diagnostikovanej poruchy osobnosti (F60). Výnimkou z tohto pravidla je dlhodobá plánovaná ústavná liečba vykonávaná v špecializovaných psychiatrických zariadeniach, ktorá trvá dva mesiace. Po prepustení z hospitalizácie nie je dôvod predlžovať dočasnú pracovnú neschopnosť na túto diagnózu.

V prípade posudzovania dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu na účely invalidity sa postupuje podľa platnej legislatívy. Patologické hráčstvo je zaradené v Prílohe č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov do Kapitoly V – Duševné choroby a poruchy správania, Položka 5. Poruchy osobnosti a poruchy správania

(F 60 – F 69), ktoré sa ďalej delia na a) stredne ťažké narušenie osobnosti s miernym obmedzením výkonnosti organizmu, kde je určená miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 20 % až 30 % a b) ťažké narušenie osobnosti so závažným obmedzením výkonnosti organizmu, dezintegrácia, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť od 50 % do 80 %.

Preskúmaním všetkých dostupných údajov z informačného systému Sociálnej poisťovne porucha patologické hráčstvo (F63) nevedla v rokoch 2007 až 2011 k uznaniu invalidity u žiadneho poistenca.

Na záver článku o gamblerstve je potrebné spomenúť aj iné nelátkové závislosti, ktoré v poslednom období v našej technicky vyspelej spoločnosti orientovanej na výkon nadobúdajú čoraz väčší význam. Súvisí to s početnými možnosťami nových a lákavých príležitostí, ktorým je človek modernej doby vystavený.

V súčasných rodinách je jedným z najčastejších problémov nadmerné používanie počítačov. Závislostné správanie na internete môžeme rozdeliť na päť základných kategórií:

- a) *závislosť od virtuálnej sexuality*, ktorá sa prejavuje nutkavým používaním webstránok s pornografickým obsahom,
- b) *závislosť od virtuálnych vzťahov* znamená nadmerne sa venovať online vzťahom,
- c) *internetové kompulzie*, medzi ktoré napríklad patrí hranie online počítačových hier či internetové nakupovanie,
- d) *preťaženie informáciami*, kam môžeme zaradiť nadmerné surfovanie na internete alebo hľadanie v online databázach a
- e) *závislosť od počítača*, ktorou sa najčastejšie označuje nadmerné hranie počítačových hier.

Aj keď u väčšiny používateľov internetu online aktivity nevedú k závislosti, u malého, viac-menej nezanedbateľného percenta sa závislostné správanie môže vyvinúť. Aj inak dobre prispôbený jedinec môže v krízových situáciách uniknúť od reálnych problémov k nadmernému používaniu internetu. Pokiaľ je jeho správanie prechodného rázu, môžeme povedať, že ide o normálnu reakciu. V prípade trvalejšieho charakteru však treba jeho správaniu venovať zvýšenú pozornosť, a tým zabrániť potenciálnym negatívnym následkom, ku ktorým môže nadmerné používanie internetu viesť.

Chorobné nakupovanie (oniománia) sa tiež zaraďuje medzi impulzívne poruchy. I keď sú v drvivej väčšine touto poruchou postihnuté ženy, už aj na Slovensku boli zaznamenané prípady liečených chorobných nakupovačov – mužov.

V odbornej literatúre sa objavujú aj príspevky zaoberajúce sa závislosťou od športu. Týka sa to jedincov, ktorí postupne strácajú schopnosť zamerať sa na cieľ (výkon), ale zmyslom sa stáva samotná činnosť. V tomto prípade ide vlastne o prípad látkovej závislosti – od biologických látok, ktoré telo pri určitom druhu športovania vylučuje do krvného obehu (adrenalin, endorfíny).

Športovať je rovnako dobré ako pracovať. V tom sa závislosť od športu podobá workoholizmu, ktorý už je zapísaný v medzinárodnej klasifikácii ochorení. Závislosť od športu na svoju oficiálnu diagnózu zatiaľ čaká.

Závislosť od siekt sa v spoločnosti vyskytuje ako zaujímavý a pritom mimoriadne nebezpečný fenomén. Osobnosť stráca svoju jedinečnosť a slobodu a mení sa na závislú osobnosť. Svoje prežívanie, myslenie a konanie naplno podriadiť predstavám vodcu, ktorý

ju zneužíva pre svoje potreby a ciele. Táto charakteristika je typická pre všetky sekty, hoci ich štruktúra, pozadie vzniku, vedenie a pravidlá môžu mať rozličné východiská.

Chorobná závislosť od jedla (bulímia) patrí do iného druhu psychických porúch – tzv. psychogénnych porúch príjmu potravy. Ale o nich možno niekedy nebudúce.

Celkom na záver môžeme na tému nelátkových závislostí parafrázovať starú ľudovú múdrosť: „**Všetkého veľa (aj toho dobrého) škodí.**“

Použitá literatúra:

Benkovič, J., Martinove, M.: Patologické hráčstvo, odporúčané postupy, Psychiatria pre prax 12/2011, s. 149-153

Kolektív autorov: Sociálna prevencia 2/2009. Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Novotný, V. a kol.: Špeciálna psychiatria. Bratislava, UK, 2010, 248 s. ISBN 978-80-223-2624-7

MUDr. Viera Satinská,
posudková lekárka
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie

PORADŇA

Nárok na dávku v nezamestnanosti po skončení pracovného pomeru na dobu určitú

Prišiel som o prácu a zaevidoval som sa na príslušnom úrade, práce sociálnych vecí a rodiny ako uchádzač o zamestnanie. U môjho predchádzajúceho zamestnávateľa mi skončil pracovný pomer na dobu určitú. Odpracoval som tam niečo cez dva roky. Predtým som nikdy nepracoval a nebol som poistený v nezamestnanosti ani dobrovoľne. Vzniká mi nárok na dávku v nezamestnanosti? Ak áno, na aké dlhé obdobie? Dostávam rôzne informácie a nie som si istý, či mi nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti vznikne na štyri alebo až na šesť mesiacov.

Na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti je potrebné splniť podmienku dosiahnutia doby poistenia v nezamestnanosti v trvaní najmenej dva roky, čo je 730 kalendárnych dní. Túto dobu poistenia v nezamestnanosti je potrebné dosiahnuť v zákonom určenom období, ktoré je determinované dátumom zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie na príslušnom úrade, práce sociálnych vecí a rodiny.

Obdobie, v rámci ktorého sa zisťuje dosiahnutie potrebnej doby poistenia v nezamestnanosti, sú **tri roky predchádzajúce dátumu zaradenia žiadateľa o dávku do evidencie uchádzačov o zamestnanie**. Ak dôjde k zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie dňa 1. februára 2012, je posudzovaným obdobím na určenie dosiahnutého

počtu dní poistenia v nezamestnanosti obdobie od 1. februára 2009 do 31. januára 2012. Ak by došlo k zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie dňa 2. februára 2012, je posudzovaným obdobím na určenie dosiahnutého počtu dní poistenia v nezamestnanosti obdobie od 2. februára 2009 do 1. februára 2012. Súčasne je nevyhnutné upozorniť, že do obdobia poistenia v nezamestnanosti sa nezapočíta obdobie poistenia v nezamestnanosti, ktoré bolo získané ku dňu vzniku predchádzajúceho nároku na dávku v nezamestnanosti. Po posúdení splnenia podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti a splnení týchto podmienok sa dávka v nezamestnanosti prizná a vypláca počas podporného obdobia šiestich mesiacov. Počas doby poskytovania dávky v nezamestnanosti musí byť splnená podmienka zotrvania v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Ak bol nárok na dávku v nezamestnanosti priznaný a ešte nebol za celé šesťmesačné obdobie vyplatený, pričom došlo k vyradeniu z evidencie uchádzačov o zamestnanie, nárok na dávku v nezamestnanosti dňom vyradenia z tejto evidencie zaniká.

Osobitnú podmienku na priznanie nároku na dávku v nezamestnanosti splní evidovaný nezamestnaný, ktorý bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie po skončení výkonu činnosti zamestnanca v pracovnom pomere na dobu určitú a **súčasne v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie bol poistený v nezamestnanosti výlučne z výkonu činnosti zamestnanca v pracovnom pomere na dobu určitú alebo získal dobu poistenia v nezamestnanosti ako dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti, a to v rozsahu najmenej dvoch rokov.** Takáto osoba má zľahčenú situáciu na splnenie podmienok nároku na dávku, nakoľko dva roky poistenia v nezamestnanosti nemusia dosiahnuť v troch rokoch pred evidenciou, ale stačí ak potrebnú dobu poistenia v nezamestnanosti dosiahne v štyroch rokoch pred evidenciou na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny.

Ak by však fyzická osoba zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie po skončení výkonu činnosti zamestnanca v pracovnom pomere na dobu určitú, majúca v posudzovanom období výlučne dobu poistenia v nezamestnanosti z výkonu činnosti zamestnanca v pracovnom pomere na dobu určitú alebo dobrovoľnú dobu poistenia v nezamestnanosti, dosiahla potrebnú dobu poistenia v nezamestnanosti už v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie, nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti by vznikol na obdobie šiestich mesiacov.

Výška dávky v nezamestnanosti je rovnaká v oboch prípadoch, pri šesťmesačnom ako i štvormesačnom podpornom období, a je stanovená na 50% denného vymeriavacieho základu.

Nepretržitá doba poistenia v nezamestnanosti z pohľadu nároku na dávku v nezamestnanosti

Bola som zaevidovaná na príslušnom úrade, práce sociálnych vecí a rodiny ako uchádzač o zamestnanie. Do posudzovaného obdobia posledných troch rokov pred zaradením do evidencie mi spadá doba poistenia v nezamestnanosti dosiahnutá u dvoch zamestnávateľov v rozsahu takmer troch rokov, avšak táto doba poistenia v nezamestnanosti nie je súvislá. Vznikne mi nárok na dávku v nezamestnanosti?

Na splnenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti je nevyhnutné dosiahnuť dobu poistenia v nezamestnanosti v trvaní najmenej dva roky, pričom túto dobu poistenia v nezamestnanosti je potrebné dosiahnuť v trojročnom, príp. štvorročnom, období

predchádzajúcom zaevidovaní sa ako uchádzač o zamestnanie na príslušnom úrade, práce, sociálnych vecí a rodiny. Z pohľadu posúdenia splnenia podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti nie je relevantné, či dosiahnutá doba poistenia v nezamestnanosti bola súvislá alebo prerušovaná. Prerušovaná doba poistenia v nezamestnanosti dosiahnutá v posudzovanom období sa na účely posúdenia nároku na dávku v nezamestnanosti počíta. Doba poistenia v nezamestnanosti bude vylúčená z posudzovania nároku na dávku v nezamestnanosti iba v prípade, ak už bola zhodnotená pri predchádzajúcom vzniku nároku na dávku v nezamestnanosti.

**Odpovede pripravila: JUDr. Zuzana Kamenistá,
Sociálna poisťovňa, ústredie**

Analytické výpočty riadneho starobného dôchodku s parametrami platných pre rok 2012 v Českej republike

Ústavní soud ČR svým nálezením¹ zrušil dňem 30. září 2011 ustanovení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. V § 15 uvedeného právního předpisu jsou stanoveny tzv. redukční hranice, které významně ovlivňují výši přiznaného důchodu z veřejného důchodového pojištění. Před datem 30. září 2011 byl systém pro výpočet důchodů více solidární a současně se vyznačoval tzv. nižší ekvivalencí (tj. s rostoucími příjmy výše důchodu rostla postupně pomaleji). Na zrušení tohoto klíčového ustanovení muselo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV ČR) nutně reagovat. Byl proto připraven a poté i schválen zákon č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Uvedený právní předpis nabyl v základních parametrech účinnosti dňem vyhlášení, v dalších parametrech pak dňem 30. září 2011 a v některých dalších případech je pak účinný dňem 1. ledna 2012. Uvedená novela rovněž stanovila, že důležité parametry (redukční hranice, všeobecný vyměřovací základ a přepočítací koeficient) pro výpočet důchodu v konkrétním roce (vč. valorizace důchodů) již nebude vydávat vláda svým nařízením, ale přímo MPSV ČR v podobě vyhlášky. Pro uvedený právní předpis (220/2011 Sb.) se vžilo nepřesné označení „malá důchodová reforma“. Uvedená novela tak **postupně zavádí přechod** od nižší solidarity k vyšší ekvivalenci a současně od roku 2015 zavádí i tzv. maximální výši důchodu.²

Jaké jsou tedy klíčové parametry pro výpočet důchodu v roce 2012?

Základní pravidla pro stanovení parametrů jsou obsaženy v uvedeném právním předpisu číslo 220/2011 Sb. a dále ve Vyhlášce č. 286/2011 Sb., kterou vydalo MPSV ČR dňe 21. září 2011 s účinností od 1. 1. 2012. Pro důchody, které budou přiznány od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012, platí tyto parametry:

¹ Pl. ÚS 8/07 ze dne 23. 3. 2010

² viz bod 3 (z. č. 220/2011 Sb.) – změna v § 15 (z. č. 155/1995 Sb.), kde se nově uvádí: „V období po roce 2014 se výpočtový základ stanoví z osobního vyměřovacího základu (§ 16) tak, že a) do částky první redukční hranice se počítá 100 %, b) z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se počítá 26 %, c) k částce nad druhou redukční hranici se nepřihlíží.“

dle právního předpisu č. 220/2011 Sb.:

Výpočtový základ se stanoví z osobního vyměřovacího základu tak, že:

- do 1. redukční hranice (RH) se počítá	100 %
- nad 1. RH do 2. RH se počítá	28 %
- nad 2. RH do 3. RH se počítá	16 %
- nad 3. RH	8 %

Výše RH činí:

- 1. RH	44 % průměrné mzdy
- 2. RH	116 % průměrné mzdy
- 3. RH	400 % průměrné mzdy

Výše základní výměry:

- z měsíční průměrné mzdy zaokrouhlené na celé desetikoruny nahoru	9 %
---	-----

*Za průměrnou mzdu se považuje částka ³, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu, vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Průměrná mzda tak pro rok 2012 činí 25 137 Kč (24 526 * 1,0249).*

Průměrná mzda stanovená pro kalendářní rok nesmí být nižší než průměrná mzda stanovená pro bezprostředně předcházející kalendářní rok.

dle Vyhlášky č. 286/2011 Sb.:

- 1. RH	11 061 Kč
- 2. RH	29 159 Kč
- 3. RH	100 548 Kč
- základní výměra pro r. 2012	2 270 Kč
- všeobecný vyměřovací základ (VVZ) za r. 2010	24 526 Kč
- přepočítací koeficient VVZ za r. 2010	1,0249

Tzv. osobní vyměřovací základ, ze kterého se poté výše důchodu přímo odvíjí, se vypočítává z hrubých příjmů, které spadají do tzv. rozhodného období. Toto období začíná kalendářním rokem bezprostředně následujícím po roce, v němž pojištěnec dosáhl 18 let věku, a končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu, pokud není v zákoně o důchodovém pojištění stanoveno jinak. Zároveň je stanoveno, že do rozhodného období se nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986⁴. Pro výpočet důchodu pro rok 2012 je rozhodným obdobím období s hrubými výdělky 1986 – 2011.

MODELOVÝ PŘÍKLAD

Muž získal 46 let doby pojištění, odejde do řádného starobního důchodu např. 6. 3. 2012, v letech 1986 až 2011 činí vyloučená doba 51 dnů.

³ viz bod 3 (z. č. 220/2011 Sb.) – změna v § 15 (z. č. 155/1995 Sb.)

⁴ viz bod 8 (z. č. 220/2011 Sb.) – změna v § 18 odstavec 1 (z. č. 155/1995 Sb.), § 18 odst. 4 z. č. 155/1995 Sb.

Základní vstupní parametry v jednotlivých variantách, které vstupují do výpočtu, jsou uvedeny v tabulce č. 1. Jednotlivé výpočty vycházejí z předpokladu, že v letech 1986 – 1990 je výše hrubých příjmů stejná a od roku 1991 osoba pobírá příslušnou výši: 1-násobku minimální mzdy, 2-násobku minimální mzdy; 1-násobku tzv. všeobecného vyměřovacího základu a v neposlední řadě variantu 2-násobku tzv. všeobecného vyměřovacího základu. Tzv. všeobecný vyměřovací základ lze přibližně ztotožnit s výší průměrné mzdy v daném roce (resp. ztotožnit spíše s výší mírně nad hodnotou průměrné mzdy). Do výpočtu vstupují hrubé výdělky, které podléhaly platbě sociálního pojištění z let 1986 až 2011.

Tabulka č. 1: Hrubé roční výdělky v jednotlivých variantách výpočtu

Od r. 1991 - jednonásobek (dvojnásobek) MM, VVZ					Pro obě varianty vyloučená doba - nemoc apod.
Rok	Minimální mzda		Všeobecný vyměřovací základ		
	1 x MM	2 x MM	1 x VVZ	2 x VVZ	
1986	39 768	39 768	39 768	39 768	15
1987	41 209	41 209	41 209	41 209	8
1988*	40 311	40 311	40 311	40 311	3
1989	46 081	46 081	46 081	46 081	20
1990	47 766	47 766	47 766	47 766	5
1991	24 000	48 000	45 504	91 008	0
1992*	26 400	52 800	55 728	111 456	0
1993	26 400	52 800	69 804	139 608	0
1994	26 400	52 800	82 752	165 504	0
1995	26 400	52 800	98 064	196 128	0
1996*	30 000	60 000	116 112	232 224	0
1997	30 000	60 000	128 352	256 704	0
1998	31 800	63 600	140 316	280 632	0
1999	41 100	82 200	151 860	303 720	0
2000*	51 000	102 000	161 880	323 760	0
2001	60 000	120 000	175 680	351 360	0
2002	68 400	136 800	188 532	377 064	0
2003	74 400	148 800	201 228	402 456	0
2004*	80 400	160 800	214 584	429 168	0
2005	86 220	172 440	225 708	451 416	0
2006	93 156	186 312	240 600	481 200	0
2007	96 000	192 000	258 324	516 648	0
2008*	96 000	192 000	279 360	558 720	0
2009	96 000	192 000	289 092	578 184	0
2010	96 000	192 000	294 312	588 624	0
2011	96 000	192 000	314 267	628 533	0

* přestupný rok, MM – minimální mzda, VVZ – všeobecný vyměřovací základ

Tabulka č. 2: Modelový výpočet řádného starobního důchodu přiznaného k 6. 3. 2012

Položka výpočtu	1 x MM	2 x MM	1 x VVZ	2 x VVZ
46 let doby pojištění, 1 rok = 1,5 % z VZ	69 %	69 %	69 %	69 %
OVZ před redukcí dle redukčních hranic	12 573	19 550	26 037	46 477
VZ po redukcí dle redukčních hranic	11 485	13 438	15 255	18 900
Základní výměra důchodu	2 270	2 270	2 270	2 270
Procentní výměra důchodu (0,69 x VZ)	7 925	9 273	10 526	13 041
Úhrnná výše důchodu pro rok 2012	10 195	11 543	12 796	15 311
<i>1 rok pojištění znamená přilepšení k důchodu o (1,5 % z VZ po redukcí dle RH) cca</i>	172	202	228	283

OVZ - osobní vyměřovací základ před použitím redukčních hranic pro rok 2012; VZ - vyměřovací základ, VZ po redukcí dle platných redukčních hranic; MM - minimální mzda; VVZ - všeobecný vyměřovací základ (cca průměrná mzda, resp. mírně nad vyšší průměrné mzdy), RH – redukčních hranic

Poznámka: výše důchodu se skládá ze základní výměry a procentní výměry.

Tabulka č. 3: Individuální náhradový poměr (podíl výše důchodu k čisté předdůchodové mzdě)

Násobek předdůchodového příjmu	1 x MM	2 x MM	1 x VVZ	2 x VVZ
Výše důchodu při době pojištění 46 let <i>(výše při době pojištění 45 let)</i>	10 195 Kč <i>(10 023 Kč)</i>	11 543 Kč <i>(11 341 Kč)</i>	12 796 Kč <i>(12 568 Kč)</i>	15 311 Kč <i>(15 028 Kč)</i>
Hrubá měsíční výše předdůchodového příjmu	8 000 Kč	16 000 Kč	26 189 Kč	52 378 Kč
Čistá předdůchodová měsíční mzda ^{*)}	7 120 Kč	13 085 Kč	20 112 Kč	38 155 Kč
Individuální náhradový poměr – při době pojištění 46 let <i>(výše při době pojištění 45 let)</i>	143,188 % <i>(140,772 %)</i>	88,215 % <i>(86,671 %)</i>	63,623 % <i>(62,490 %)</i>	40,128 % <i>(39,386 %)</i>

^{*)} základ daně = hrubý příjem * 1,34 = zaokrouhleno na celé 100 Kč nahoru

daň = (základ daně * 0,15) – 2 070 (základní sleva na dani na poplatníka)

zdravotní pojištění (ZP) zaměstnance činí 4,5 %, sociální pojištění (SP) zaměstnance činí 6,5 %

čistá předdůchodová měsíční mzda = hrubý příjem – daň – ZP (4,5 %) – SP (6,5 %)

Pro vzájemné porovnání mezi Českou a Slovenskou republikou lze použít přepočtené částky na Euro v kurzu 25,465 Kč/Euro dle ČNB ze dne 20. 1. 2012 (aktuální kurzy na www.cnb.cz).

Individuální náhradový poměr je ovlivněn nejenom systémem výpočtu důchodu (*ovlivněno rovněž např. délkou doby pojištění a její hodnocení*), ale také výší příslušného pojistného a dále i výší daní z příjmu, která je ovlivněna výší slevy na dani. Výpočet ukazuje, že na straně jedné je systém i nadále solidární. Osoby s příjmem kolem minimální mzdy si mohou i odchodem do řádného starobního důchodu výrazně polepšit. Na straně druhé výpočet ukazuje, že s rostoucím příjmem sice důchod nominálně roste, ale výrazně pomaleji, než samotný předdůchodový příjem a ve svém podílu tak individuální náhradový poměr klesá. Snížení solidarity a zvýšení ekvivalence v důchodovém systému, tak bude probíhat nikoliv skokově, ale bude nabíhat postupně a to až do roku 2015. Existence solidarity v takto společensky významné oblasti také znamená nižší chudobu důchodců (seniorů) a je tak jistou ochranou proti chudobě ve stáří. Země, které výrazně snížily solidaritu v této oblasti, tak důchodci (senioři) jsou tak „automaticky“ vystaveni vyššímu ohrožení chudobou ve stáří. V takovém případě, pokud si občan sám na důchod dobrovolně a individuálně dlouhodobě nespoří, je jeho sociální situace ve stáří přenášena opět na stát či společnost jako celek. Je-li

pak ohroženo větší procento důchodců (seniorů), tak stát (společnost) musí (či bude muset) o to více vynakládat veřejné finanční prostředky ve prospěch ohrožených důchodců (seniorů).

Uvedený příspěvek by tak mohl čtenářům a žadatelům o řádný starobní důchod posloužit jako základní vodítko v představě o výši řádného starobního důchodu dle výše svého výdělku s parametry výpočtu pro rok 2012 v České republice.

Ing. Jiří Vopátek, Ph.D.

***(Autor článku pracuje na Fakultě managementu
Vysoké školy ekonomické v Praze , Česká republika)***
